

љаца има много више глацијалних трагова, него што су их утврдили Oestreich и Grpp. Аутор је утврдио 5 ледника и издвојно две глацијације, ришку и вирмску, и 3 стадијума последње: билски, гшнички и даунски. За време последњег стадијума снежна линија је достизала апсолутну висину од 2230 м.

И. Шатељо

(XXXVIII Bibliographie Géographique, 1928, с. 313 превоо С. М. М.).

Цвијић Ј. Динарски Карст. (Атлас Географског Друштва, св. 1, с. 4+16 табл. са 32 фотографије. Београд, 1929).

Под уредништвом професора Боровија Ж. Милојевића Географско Друштво у Београду почело је издавати географски атлас, који ће, судећи по првој свесци, бити добар. У њему има докумената локалног и општег значаја, од којих су неки открића. Желимо да изврсни наследник Ј. Цвијића ускоро продужи са објављивањем дивних збирки слика, које се налазе у његовом институту.

(Les Etudes Rhodaniennes, 1930, № 3, с. 353.)

СУСЕДНЕ И СЛОВЕНСКЕ ЗЕМЉЕ

Gortani Michele: I terrazzi fluviali et marini d'Italia. (Bollettino della R. Società Geografica Italiana, Seria VI, Vol. VI, № 1, Gennaio 1929).

Ovaj je članak predavanje koje je autor održao na internacionalnom geografskom kongresu u Kembridžu; stoga izlaganje ima više informativni karakter, jer je autor, u razmerno kratkom prostoru, izneo ovo pitanje za celu Italiju. To je u stvari sintetičan pregled svega što se o ovom geomorfološkom problemu na celom Apeninskom Poluostrvu zna. Prema tome ovde iznesena opažanja nisu samo autorova, nego se je on služio i rezultatima drugih ispitivača.

Apeninsko Poluostrvo autor deli na 12 manjih oblasti. Starost terasa ne ide obično dalje od pliocena, a postpliocene su najvažnije, jer čim su mlađe tim se bolje opažaju. Najduže se autor zadržava na terasama lombardijske i pijemontske oblasti, gde su one najkomplikovanije s obzirom na postanak i na sačuvane tragove.

Pomeranje morskog nivoa u vertikali glavni je uzrok formiranja marinskih terasa, kojih ima čak na visinama od 1000 m; s njima su u vezi fluvijalne terase. Zasebnu grupu čine terase glacijalne periode, koje su u vezi sa nejednakom količinom vode za glacijalnih i interglacijalnih perioda. Ova poslednja vrsta terasa najviše dolazi u obzir u severnoj Italiji. Marinske terase najizrazitije su u južnoj i srednjoj Italiji. One su postmiocene i postale su negativnim pomeranjem morskog nivoa, a starost im je fosilima utvrđena.

Određivanje ovih terasa dosta je teško, jer su docnijom fluvijalnom erozijom znatno disicirane, te su ostali samo pojedini manji delovi, koji se moraju povezati u celine. Čak i samo pomeranje morskog nivoa nije se svuda događalo u istoj meri, te i to stvara teškoće pri ispitivanju.

Današnji reljef ovih oblasti je produkt fluvijalne erozije, a pojedine terase ostaci su ciklusa, koji su se u ovim oblastima smenjivali.

Pri izlaganju autor iznosi pojedine osobine raznih delova Italije. Već i sam naslov skreće pažnju, jer autor u ovako kratkom članku raspravlja o problemu o kojem bi se moglo napisati veće delo. Izlaganje bi imalo većeg efekta da su bolje naglašene razlike i sličnosti ovih pojava u celoj Italiji, nego što su izlaganja vezana za pojedine manje oblasti, tako da je teško dobiti pregled celine. Pri ovakvom izlaganju rad je iseckan, i čitaocu je teško pratiti autorove misli i konstatacije; u protivnom slučaju to bi bilo mnogo lakše. Konstatacije su kratke, bez velika argumentovanja; valjda je autora na ovo sililo ograničeno vreme predavanja.

Josip Roglić

Киро Т. Кировъ: Климатична скица на България. (Сборникъ на българската Академия на науките кн. XXV. София 1929). Стр. 1—119, 32 таб. и 8 карата.

Млад, али вредан и талентован писац дао је у овом раду драгоцене податке о климатским приликама у Бугарској; много више и срећеније но што би се

очекивало по скромном наслову. За одређење средњих вредности послужило је материјал 30-годишњих посматрања (1896/925), са изузетком два планинска места, за које су узети подаци 1896/910 године.

Код поделе температуре упадају у очи доста велике разлике између северних и јужних крајева, јер први имају уопште нижу температуру од других. Тако је у северним крајевима средња температура јануара око -1° до -2° , у јужнима 0.5° — 2.5° , док је на планинама око -5° . Највиша је температура у јулу, у Петричу чак 24.4° , на планинским станицама у августу, а и приморска места показују исту тенденцију. Годишње колебање температуре смањује се од унутрашњости према мору и од мањих према већим висинама. Највеће је у северним крајевима, у Плевну и Образцовчишлику, код Рушчука, 24.0° ; много је мање у приморју, Варни и Бургасу, 20.7° , а још мање у високим планинама: Ситњаково 17.6° .

Апсолутно колебање температуре врло је велико. У Софији су апсолутни екстреми -31.2° и 38.8° , што одговара колебању од 70.0° . Најнижу забележену температуру имао је Илтиман -32.2° , највишу Садово и Вршец, по 45.0° , што значи да је у целој Бугарској апсолутно колебање температуре 77.2° . За нека места изнесене су средње петодневне температуре, да би се указало на појаву општих повраћаја хладноће (15—19 II, 12—16 III, 21—25 V) или топлоте (28 IX—2 X, 27—31 XII). У термичком погледу, Бугарска претставља прелазну област од средње-европског према источно-европском поднебљу. Само се у најјужнијим крајевима осећају медитерански утицаји.

Просечна годишња количина кише је прилично велика, око 650 мм, али је у долини Марице тек 530—500 мм, гдегде и мања, као и на црноморском приморју. У планинским крајевима, међутим, падне годишње 870 до 1150 мм атмосферских талога, па и више. Северно од Родопа највише кише пада лети, најмање зими. Јужнији крајеви имају друкчије услове. У самим Родопима је најкишовитија јесен, а на средњем току Марице, зима. Родопи имају у толико сличности са северним крајевима што је у њима нај-

сувља зима, са изузетком Петрича, где је најсувље лето, као и даље на истоку, око средњег тока Марице. Овај крај Бугарске има медитерански плувиометриски режим, али је киша много сразмерније расподељена по годишњим добима него у правим медитеранским крајевима. Међутим је карактеристично да најравномернију поделу кише имају крајеви од Ђустендила преко долине Марице до Бургаса, јер је ту размера између најсувљег и најкишовитијег доба 1:1.1 до 1:1.5, а према југу, и особито северу и североистоку, знатно се повећава. Фердинад, Плевен и Софија имају размеру 1:2.4. У табелици 12 изнесен је број дана са ≤ 1.0 мм кише и број дана са невременом, тј. са електричним пражњењима и грмљавином, редуциран на једнако трајање месеца од 30 дана. По њој излази да северни крајеви, уопште, имају и већи број кишних дана, просечно 85.5, као и дана са невременом (31.8), од јужних, где су одговарајуће вредности 69.1, односно 20.6 дана. Исти је случај и са бројем снежних дана. Он је на северу око два пута већи (30.7 дана) него на југу (16.1 дан).

Облачност је прилично велика, у средњу руку 5.4, а годишње колебање доста је изразито. Највећа је облачност у децембру, просечно 7.1, најмања у августу, 3.0, а колебање је 4.1. Годишњи ток облачности је правилан; једини видљив поремећај је у јануару, по чему Бугарска има источно европски тип облачности, према Кноховој класификацији. И код облачности има разлике између северних крајева са једне, а јужних и приморских, са друге стране. Први имају нешто већу облачност (5.5) од других (5.2). То се види и по броју ведрих и мутних дана. Прва област има, просечно, 79 ведрих, 191 облачних и 105 мутних дана, док су у другој одговарајуће вредности 84, 179 и 102 дана.

Исти годишњи ток са облачношћу има релативна влажност: максимум у децембру, минимум у августу, а не мења се у обратном односу са током температуре. По самој природи је средња годишња вредност релативне влажности већа у приморју него дубље у копну. Али је, са друге стране, просечно годишње колебање овог елемента око 20%, а на приморју је тек 12%. По оваквим

условима је режим влажности ваздуха у Бугарској сличан црноморском-каспијском, и по класификацији Каминског припада умерено континенталном типу.

Атмосферски притисак, редуциран на 0°, на морски ниво и са корекцијом теже, има просечну годишњу вредност од 761 до 764 мм, и углавном се смањује од северозапада на југоисток. Лети се утицај Црнога мора осећа у толико што Варна има у јулу за 0.4 мм мањи притисак од Образцов-чифлика, а Бургас и Пловдив имају исту вредност, те би нешто нижи притисак свакако био негде између Чирпана и Јамбола.

Честина ветрова и тишина прорачуната је за периоду 1901/15. По добијеним резултатима се види да знатно преовлађују западни и северозападни ветар, ако се не узму у обзир локални утицаји, као на пр. у Габрову, где су најчешћи јужни и северни ветар, под утицајем правца долине Јантре. Али су и ту, после њих, најчешћи северозападни и југозападни ветар. У источним крајевима доста је изразит утицај Црнога мора: у Варни и Бургасу најчешћи је источни, у Обр.—чифлуку североисточни ветар. Али су, са изузетком приморја и Габрова, у осталим местима несравњено чешће тишине од ветрова из ма кога правца. На њих долази око 40% од честине свих ветрова и тишина скупа. Брзина ветра доста је мала, 2—4 м/сек, али је у планинама већа. У раду има интересантних података о ветру са мора и копна, и о т. зв. црном ветру, који је врло топао и сув, те донекле одговара широку правих медитеранских области. При њему је лети максимална температура око 5.5° виша од нормалне, релативна влажност је мања за 15%, а облачност за 2.6. У раном пролећу има овај ветар још већи утицај, јер је тада максимална температура око 12.2° већа, а релативна влажност ваздуха мања је за 22%.

При крају рада писац даје општу карактеристику за поједине климатске области: подунавску, суву и студену; умерено континенталну; низију Горње Тракије; црноморску; прелазну медитеранску; планинску, и у табlici 19 износи потребне елементе за Кепенову класификацију климата.

На завршетку реферата учинио бих једну замерку, наиме што писац у оригиналном тексту, бугарском, помиње Дубровник и Котор италијанским називима као Рагуза и Катаро.

П. Вујевић

Rassel Dr. Fr.: Die Freihafenzone von Fiume. (Peterm. Mitteil., 1930, Heft. 5—6, стр. 138).

Аутор излаже, како Италија муку мучи, да административним средствима да Ријеци оно што је изгубила услед неприродних граница.

Уредбом, са законском снагом, од 17 марта 1930, Италија је образовала од Ријеке, Опатије, Волоског и Ловране царинску област „Кварнер”. Нова област не постизава никаквог успеха, а то с тога, јер је Ријека одсечена од свог природног залеђа, јер је Југославији успело да на Сушаку развије доста жив саобраћај, и јер је спретном рекламом југословенска ривијера привукла себи сав промет странаца, који су иначе, нарочито пре рата, били стални посетиоци Опатије и Валоског. Услед не најсрдачнијих односа између Италије и Југославије ово стање није поправила ни београдска конвенција од 1928 год. Југославија се чак не користи ни молем, који јој у ријечној луци стоји на расположењу.

Ова нова административна област има 60.000 становника, а дужина њене обале износи око 25 км. Оваква установа доноси Италији само материјалне штете, јер извоз и увоз као и продукција на самој територији те области подлежу нарочитим прописима, а зато је Италија присиљена да држи већи број чиновничког особља.

И. Синдик

de Vaux Phalipan M.: Une Hollande Slave. La vie dans les Blota du Lusace.— (L'Etnographie, Paris, 1927, с. 37—47).

Писац најпре излаже етничку прошлост Лужичких Срба, тог малог остатка негдашње велике групе балто-полапских Словена, који су се испред германизације повукли и склонили у мочварни крај поред Одре. У том крају, у Блоти (што значи блато) имали су да се

боре и с природом и с људима. Земљиште је по својим особинама слично холандском — и зато Лужицу зову словенском Холандијом, — али су га Срби уредили помоћу канала, чему су их научили Холанђани. Затим писац истиче вишеструку улогу тих канала, који, поред осталог замењују путеве, и даје занимљив опис целокупног саобраћаја на њима. После тога долазе описи села и куће. Коначно, писац даје карактеристику привредног живота (воће, риболов, лан, сено, стока), пропраћену подацима из народног живота. Разуме се, писац износи и главне етничке особине Лужичких Срба, али непотпуно. На крају је списак употребљене литературе (шест новијих дела на чешком, енглеском, француском и италијанском).

Мил. С. Филиповић

Cumin Gustavo: Cenni geografici sulla zona forestale della Carsia Giulia con quattordici figure nel testo e una cartina fuori testo. (L'Universo, № 2, Febbraio 1930, str. 85—120).

Autor iznosi koliki privredni značaj imaju za okolne oblasti šume Trnovskog Gvozda, Kruščice, Sniježnika i Čičarije. Odmah izdvaja dve zone: zonu listopadne šume i zonu četinarara, koje imaju i različit privredni značaj. Iz zone listopadne šume dobija se drvo za gorivo i ugljen, a manje građevnog drveta; iz druge se zone u glavnom dobiva građevno drvo.

Oblast pod šumama zauzima do 828 km². Stanovnici su nekada ovu oblast izbegavali kao leglo pljačke i hajdučije. Docije, osobito iza dolaska austriske vlasti, nastupa veća sigurnost i veća potražnja drveta, zbog naglog napretka primorskih gradova; time ujedno nastaje i neracionalno sečenje šume.

Šume su podeljene na male, velike i opštinske posede; zbog neracionalnog sečenja poslednji su najviše stradali.

Interesantni su podaci o kretanju stanovništva ove oblasti, koje je u vezi sa šumskom privredom. I ako su zone šume

retko naseljene, u njima je statistički utvrđen pozitivan priraštaj stanovništva, dok okolne, čisto zemljoradničke oblasti imaju veću emigraciju od priraštaja. Ovaj se pojav može objasniti zaradom u šumskoj oblasti (seča, prevoz, tesanje, paljenje drva za ugalj i dr.). Čak i stanovništvo iz onih oblasti, koje su siromašne šumom, odlazi u oblasti šumovite. Radnici se u šumama zadržavaju obično preko leta, a rade preko cele godine.

Radi karsne morfologije težak je transport drveta. Do kolskih puteva drvo se prenosi ili valja, a dalje se u kolima prevozi do željezničkih stanica ili gradova. Kola vuku konji, jer su spori volovi nezgodni za puteve, koji su često veoma dugi. Ovim autor objašnjava srazmerno veliki broj konja u šumskim predelima.

U glavnom se drvo producira kao građevni materijal (30—40.000 m³) ili drvo za gorivo i drveni ugalj (7—8.000.000 kv.). Ovi bi se brojevi mogli i povisiti, jer državna vlast ne može registrovati ono drvo, koje vlasnici seku i ne šalju na tržište. Ostala privreda, koja bazira na šumskom bogatstvu (rezbarija, fabrikacija celuloze i dr.) nije se mogla razviti.

Veće pilane novijeg su datuma, dok su prve bile samo manje, uz mlinove na rekama. I novije pilane, koje rade sa parnim i električnim pogonom, kad su uz reke, povremeno upotrebljavaju jeftinu vodenu snagu. U celoj oblasti ima 38 modernih pilana i 73 male uz mlinove. Glavni su centri šumske industrije: Idrija, Triluša, Postojna, Sv. Petar, Bistrica, Cosina i dr., a glavna potrošačka mesta: Gorica, Trst i Rijeka.

Autor je već pisao nekoliko članaka o geografskim osobinama ove oblasti. Ovaj članak o privredi dobar je nastavak njegovih predašnjih radova i dobro može poslužiti svakom, ko se interesuje geografijom ovih oblasti.

Članak je pisan prema ličnim opažanjima i prema podacima iz literature.

Josip Roglić

ОПШТА ГЕОГРАФИЈА

Klute Fritz: Können Polverschiebungen und die Strahlungskurve von M. Milankovitch die letzte Vereisung erklären? (Be-

richt der Oberhessischen Gesellschaft für Natur — und Heilkunde zu Giessen, 1929, Bd. 13, Naturw. Abt. c. 31—48).